33ste jaar. — Nr 13. Zaterdag 30 Januari 1886.

DE POSTRIJDER

DER PROVINCIE LIMBURG.

Men schrijft in te **Tongeren** bij M. COLLÉE, uitgever en eigenaar van dit blad.

De *Postrijder* verschijnt 's dinsdags, 's donderdags en 's zaterdags.

Alle toezendingen van brieven, geld of aankondigingen moeten *franco* gedaan worden aan den uitgever, **groote Markt, n° 37-39, te Tongeren.**

Abonnement

Drie maal per week **6** francs per jaar.
Twee » » **5** » »
Een » » **4** » »
Een blad afzonderlijk **15** centimen.
De abonnementen zijn vooraf betaalbaar.
Aankondigingen **15** centimen per drukregel.
Reclamen, vonnissen en andere artikels vooraan of midden in het blad : **1** fr. den drukregel.

TONGEREN, DEN 30 JANUARI.

NIEUWJAARSGIFTEN

AAN Z. H. LEO XIII.

5de LIJST.

Bedrag der vorige lijst,	fr. 788,59
M. Victor Lamiane te Tongeren	10,00
Naamloos van Lauw	2,00
Jufv. Deploige te Grootloon	10,00
Collecte gedaan in de kerk te Wintershoven	12,00
L.-T. van Lauw	2,00

PAROCHIE VAN ST.-JAN TE TONGEREN.

M. pastoor De Meersman, 20,00. — M. pastoor De Garmer, 10,00. — M. kapelaan Carmans, 5,00. — M. Elemans, aalmoesenier, 5,00. — M. Fiers-Delvigne, 10,00. — M. Copis, 5,00. — Jufv. C. Hestermans, 5,00. — Jufv. J. Bellefroid, 5,00. — Jufv. H. C. Hosset, 10,00. — M. Peters, 5,00. — De damen Benedictinnen, 10,00. — Ongenoemden, 56,00. — De Congregatie der onbevlekte ontvangenis in de kerk van St. Jan, 63,75. Totaal 209.75

PAROCHIE CONINXHEIM.

Is. Frison, pastoor te Coninxheim, 10,00. — Parochianen van Coninxheim, 21,50. Totaal 31,50

PAROCHIE MILLEN.

Wie den Paus hulde brengt vereert in hem den Allerhoogsten, wiens plaatsbekleeder hij is op aarde ; wie de Kerk, Moeder onzer zielen ter hulpe komt, bewijst met der daad zijne liefde, den Heere zelf, haren goddelijken Bruidegom. G. J. S. Swennen, pastoor, 15,00. — N : uit standvastigheid, 5,00. — Domestiek, 0,50. — De kinderen Joannes Stassen, 2,50. — Louis Vrindts, 2,50. — J. en G. Coenegrachts, 15,00. — Maria Rouveroie, 2,00. — Ongenoemd, 2,00. — Ve A. Hansen, 15,00. — Elisabeth Vandenberg, 1,00. — De weduwe N. Coenegrachts, 5,00. — Gezusters Lowette, 5,00. — De Zusters, 1,00. — L. C. Liesens, 1,00. — Y.-X. 1,00. — Peter Bovy, 1,00. — Maria Poesen, 1,00. — De kinderen Delporte, 5,00. — Arnold Coenegrachts, 2,00. — De kinderen Engel Stassen, 5,00. — Hendrik St. 2,00. — D. de H. 2,00. — Simon Morin, 2,00. — W. Froidmont, 2,50. — W. Lowette, 2,50. — Jan Froidmont, 1,50. — H. Fr. 5,00. — De kinderen Paulissen, 2,00. — Jean Lecoq Roscamps, 2,00. — Frans Lecoq, 0,50. — J. Debrus, 2,00. — P. Froidmont-Coenegrachts, 5,00. — Louis Froidmont, 1,00. — Peter Froidmont-Froidmont, 2,00. — Ida Froidmont, 2,00. — De familie Henrotte, 15,00. — De familie G. Vrindts-Liesens, 17,50. — Corn. Liesens, 5,00. — Arnold Froidmont-Palmen, 5,00. — De Ve Eustache Stassen, 5,00. — Math. Bertr. 4,00. — Josephine Germes, 1,00. — Leon H. 1,50. — Een Scheeper, 4,00. — Naamloos, 0,50. Totaal 180,00

PAROCHIE OVERREPEN.

De heer P. Robben, 10,00. — J. Vanbrabant, 1,00. — G. Charlier, 5,00. — Maria Baten, 2,00. — Arn. Roeffaers, 1,00. — Eliz. Delvaux, 0,50. — Ongenoemd, 5,00. — J. Warnants, onderwijzer, 2,50. — Helena Roebben, 1,00. — J. Broeders, 5,00. — Ongenoemd, 5,00. — Peter Vanbrabant, 1,00. — De pastoor, 15,00. Totaal 54,00

Totaal fr. 1299,84

Van alles wat.

De brief door M. Bismarck aan den Paus geschreven en die wij in den *Postrijder* van verleden zaterdag medegedeeld hebben, heeft in alle landen den diepsten indruk gemaakt. Men ziet er vooreerst in dat de protestantsche kanselier van het duitsch keizerrijk den Heiligen vader aanspreekt, niet alleen gelijk eenen Paus, maar gelijk eenen *wereldlijken* souverein. Dat heeft eene groote beteekenis ten aanzien van den toestand die aan het pausdom gemaakt is door het italiaansch gouvernement.

De dankbaarheid welke M. Bismarck aan den Paus Leo XIII van wege het duitsch keizerrijk belooft, moet ook als veel beteekenend aangenomen worden. Even belangrijk is de belofte welke de kanselier doet van alle gelegenheden waar te nemen welke hij in het volbrengen zijner plichten jegens zijnen meester en jegens zijn vaderland zal aantreffen om Leo XIII zijnen dank te bewijzen voor het werk van bevrediging dat hij voltrokken heeft.

∴

Die brief van Bismarck is eene waarschuwing voor Italie en ter zelfder tijd eene les voor de liberale keffers die den grondsteen van hunnen politieken strijd gaan zoeken in de vervolging van den godsdienst.

Bismarck is vroeger de hevigste kerkvervolger van onzen tijd geweest. Hij is het die de pruissische bisschoppen uit het land verbande, die de priesters in de gevangenis wierp, of hen dwoug door de vlucht eene schuilplaats in den vreemde te gaan zoeken. Op hem rekende de geuzerij in alle landen en niet ten onrechte werd hij aanzien als de gevaarlijkste vijand van Paus en Kerk.

Maar Bismarck heeft de geuzen aan het werk gezien en hij heeft begrepen dat die vieze mannen niet alleen de vijanden van den godsdienst zijn, maar dat zij, zoo men ze liet bezig zijn, weldra de maatschappij tot den afgrond zouden leiden.

En tevens begreep Bismarck dat de steun van troon en recht nergens anders te vinden is dan bij hen die begrijpen dat de weldoende invloed van den godsdienst machtiger is dan al de legers der aarde om de volkeren in den weg der eer en der deugd te behouden.

∴

Het machtige Pruisland had een geschil met Spanje aangaande de Carolinen-eilanden. De oorlog was op het punt van uit te barsten. Half Europa ging waarschijnlijk in dien strijd betrokken worden en wat gebeurt er ? Het protestantsche hof van Berlyn, wendt zich tot den vader der christenen ; Bismarck, de kerkvervolger, in naam des keizers van Duitschland draagt aan den Paus de zending op om als middelaar tusschen Pruisen en Spanje te willen optreden.

En Leo XIII, na de rechten van beide volkeren gewogen te hebben, spreekt zijn vonnis uit ; hij geeft ongelijk aan Pruisen en hij verklaart dat het Spanje alleen is dat recht heeft op het bezit der Carolinen-eilanden. En het machtige Duitschland buigt zich neer voor de uitspraak van dit vonnis, het behoud der vrede is verzekerd en Bismarck schrijft aan den Paus eenen brief die als eene groote gebeurtenis moet aanschouwd worden wijl hij aan het zichtbaar hoofd der Kerk om zoo te zeggen den rang van tijdelijken koningtenig geeft.

Men kan er van zeggen wat men wil, die gebeurtenis is eene groote zegepraal voor de Kerk.

∴

En wat zeggen onze geuzen daarvan ? Zij staan daar te kijken, met den vinger in den mond, gelijk Melktrien die hare teil gebroken heeft.

Zij telden op papa Bismarck, den ijzeren man zoo zij hem noemden. Deze moest hun de overwinning geven, en een einde stellen aan het gezag der Kerk !

Daar ligt nu op eens de gansche kraam in het asseche ! Een van deze dagen gaan ze Bismarck uitmaken voor eenen klerikaal, eenen kwezelaar, eenen jezuiet. De ijzeren kanselier zal er geene ziekte van opdoen.

∴

Er valt allewijl geen pan van een dak, of zij komt terecht op den kop van eenen geus.

Het republikeinsch Frankryk komt terug op den weg die naar Rome leidt ; het anglikaansche Engeland geeft duidelijk in zijne laatste kiezingen te kennen dat het zonder aarzelen de bewarende gezindheid bijtreedt ; het protestantsche Duitschland reikt de hand tot den Paus om hem de beslissing op te dragen van zijne tijdelijke geschillen met andere mogendheden.

∴

Er gaat om zoo te zeggen geen dag voorbij zonder er tijdingen aankomen die klaar bewijzen welke goede verstandhouding er bestaat tusschen Pruisen en den Paus.

Ziehier een nieuw bewijs daarvan.

Vrijdag bracht M. Von Schloezer op het Vatikaan te Rome den tekst eener nieuwe godsdienstige wet over de opvoeding der geestelijken en de jurridictie der bisschoppen in Pruisen, ten einde daarover de gedachte van den Paus te kennen en een *modus vivendi* over dit punt tot stand te brengen.

Het is de eerste maal dat Pruisen de gedachte van Romen vraagt over eene godsdienstige wet. Het politiek belang van zulk feit zal door elkeen verstaan worden.

Dat is nog alles niet. Het vraagstuk van het aartsbisdom van Posen is geregeld. Pruisen neemt een der drie candidaten aan, die voorgesteld zijn door den Paus.

∴

Doch wij moeten zoo verre met gaan om het bewijs te vinden van den ondergang der geuzerij. In ons land ligt de liberale partij vandaag erger overhoop dan ooit. Het is zoo ver gekomen dat er om zoo te zeggen geene stad meer is waar de liberalen nog eenige hoop voeden om boven water te blijven. Hetgeen wij sedert lang voorzien hebben gebeurt vandaag. Die onteerde geuzenpartij heeft eenigen tijd lang het volk kunnen verleiden ; maar er komt een uur dat de verstandige burger de oogen opent. Den priester alle dagen beleedigen, den modder toewerpen aan het kloosterkleed, de religieuzen buiten de hospitalen willen zetten, de broeders der christene scholen voor lieden van slecht gedrag aanwijzen, dat kan zoo wat blijven duren, maar daar komt alras een einde aan. Hij die met ernst den waren toestand nagaat, wordt weldra gewaar dat de mannen die zich door hun slecht gedrag onteren vooral te vinden zijn in de rangen der geuzerij. Kijkt rond u ; ziet gij in stad of dorp eenen mensch die door zijn gedrag schande aan zijne familie doet, een twistzoeker, een vechter, een deugniet, een man die van God noch gebod weet, in een woord die onder alle opzichten slecht leeft, gij behoeft niet te vragen tot welke politieke partij hij behoort, negen maal op tien is het een liberaal.

Is er ergens een katholiek die den geringsten misstap begaat, daar valt de gansche geuzerij op ; de gansche wereld moet het weten, de zaak wordt overdreven en met honderd liberale leugens vergroot en opgeblikt. Maar wanneer de plichtige een geus is, oh dan kan hij alle mogelijke schandalen bedrijven, hij kan op zeven manieren onteerd zijn, alle liberale associatien van het land ontbalen hem met opene armen, hij wordt met alle eer ontvangen en de geuzen plaatsen hem aan hun hoofd. Dat heeft men overal gezien, zelfs te... Tongeren.

Meenen onze geuzen misschien dat het volk dit niet ziet ? Wanneer de geuzen alle dagen schreeuwen tegen priester en kloosterling, meenen zij dan dat de menschen die eenig gezond verstand hebben, geene vergelijking maken tusschen het gedrag der geuzen en der katholieken ?

Zijn het de geuzen of de katholieken die werken van liefdadigheid oefenen ? Zijn het de geuzen of de katholieken die de armen gaan bezoeken, troosten en bijstaan ? Zijn het de geuzen of de katholieken die gedureende den winter kleederen, brandkolen en voedsel aan de noodlijdenden uitdeelen ? Zij het de geuzen of de katholieken die op hunne kosten scholen stichten en onderhouden om aan de kinderen des werkmans en des arme een godsdienstig onderwijs en eene goede opvoeding te geven en er goede en deugdzame burgers van te maken ? Gaat eens aan den arme vragen of hij ooit eenen geus in zijn huis ziet om hem hulp te brengen ! En wanneer het volk den geus in alle wellusten ziet leven, terwijl de priester tot aan de knieen door den sneeuw loopt om aan eenen gebrekkigen zieke den troost des godsdienst te bijkertijd met den stoffelijken bijstand te gaan dragen, dan, geuzen, dan draait het volk zich met afkeer van u weg dan begrijpt het volk dat gij niets anders dan ijdele woorden veil hebt en dat de mannen die hun geld en moeite ten beste geven voor het welzijn der arme menschen en voor het onderwijs hunner kinderen aan den kant der katholieken moeten gezocht worden.

∴

M. Bara, uit haat van 't vrij onderwijs, had onder datum van den 29 mei 1880, eenen omzendbrief gemaakt, waardoor tombola's en loterijen ten voordeele van het vrij onderwijs, volstrekt werden verboden.

M. De Volder heeft onlangs, door eenen omzendbrief aan al de prokureurs-generaal van het koninkrijk, die ongrondwettige voorschriften ingetrokken.

Er bestaat hoegenaamd geene reden op eene volstrekte manier de loterijen ten voordeele van het vrij onderwijs, te verbieden en deze vallen eenvoudig onder de reglementen, welke over die stof bestaan.

Minister De Volder heeft een geschonden grondwettelijk recht hersteld.

Wie onpartijdig oordeelt, zal hem daarover geluk toewenschen.

∴

« Het zijn de klerikale deugden niet, zegt de *Flandre libérale*, die de macht der katholieken uitmaken : het is onze eigene *overdreven dwaasheid*. »

Dat is al heel aardig in den mond van eenen geus.

∴

Gekapt uit de *Flandre libérale* :

« Eene onderwijzeres kan missen, de menschelijke zwakheid legt vele misslagen uit zonder ze te verontschuldigen. Maar moet dan heel het onderwijzend personeel veroordeeld worden omdat eene of twee onderwijzeressen gezondigd hebben tegen de eer ? »

Maar als een katholiek onderwijzer, geestelijk of wereldlijk, eenen misslag begaat, redeneeren de *Flandre libérale* en welke hoegenaamde geuzengazettekens dan ook zoo ? Wacht een beetje !

∴

Lezers, wilt ge weten hoe ver de zaken van de liberalerij te Brussel staan ?

De liberale *Gazette* van Brussel, zal het ons zeggen :

« *Op dit oogenblik*, schreef zij over vier dagen, *na de stichtende tooneelen waarvan wij in onzen gemeenteraad zijn getuigen geweest, is er niemand te Brussel die niet ten volle overtuigd zij dat in geval van kiezing de independenten ons zouden plat geklopt hebben.* »

Zoo is het met de liberalen te Brussel gelegen, zoo ook te Antwerpen en te Gent, zoo ook het geheel land door.

Och ! wat is die felle geuzenpartij sinds eenige jaren leeg gevallen !

∴

In Brazilie, zijn de liberalen in de laatste kiezing gekloppt. Deze kiezing gebeurde bijna uitsluitelijk om te weten : of de slavenhandel zou behouden of afgeschaft worden. De liberalen waren voor 't behoud van dien onmenschelijken en barbaarschen handel ; de katholieken integendeel wilden hem geheel afschaffen. Het volk heeft aan de katholieken gelijk gegeven en de liberalen wandelen gezonden. En 't zijn de liberalen, de voorstaanders van den slavenhandel, die hier en elders altijd over *rooruitgang, volksontwikkeling en vrijheid* liggen te raaskallen !

∴

M. Malon is thans volkomen hersteld en woont de zittingen der Kamer weer bij.

∴

Vele liberale gemeenten, en nu laatst Gent hebben de jaarwedden der onderwijzers merkelijk verminderd. En als de katholieken zoo iets doen, dan heeten de geuzen dat broodrooverij !!!

∴

In 1871 waren er nog onderwijzers in de landelijke gemeenten die eene jaarwedde genoten van slechts 560 frank ! En nu durft men tranen storten over het lot van personeuzie 4,000 frank trekken zonder daar iets te moeten voor doen ! O huichelarij !

∴

Te Gent hebben de liberalen een leugenplakbrief openbaar gemaakt, over de schoolkwestie. Wat er daar al in gelogen hebben, is niet te zeggen ! Dat is overigens hunne *loffelijke* gewoonte.

De waarheid is dat het ministerie 2184 scholen heeft afgeschaft, die schrikkelijk veel geld kostten en schier geen of iets geheel geen leerlingen telden.

Deze kostbare hommels, die nutteloos den honig der burgerij opeaten, waren een ondergaag voor vele gemeenten, en het was dus plicht dat ze verdwenen.

Tegenover die 2184 afgeschafte scholen, met 44,936 leerlingen, heeft men er integendeel 1463 aangenomen die 155,189 leerlingen hebben.

Het gouvernement heeft orde gebracht in de uitgaven, het onderwijs zelve niet benadeeld, en

---

VERLOREN EER

Een verhaal naar het hoogduitsch.

(6e VERVOLG.)

Hij zweeg tot zij geëindigd had, daarop trad hij naar het venster om nogmaals de zwartgerookte muren te beschouwen. Het was een treurige aanblik ; toch gleed er over het magere aangezicht van den mulder een trek van boosaardige blijdschap.

— In het tuchthuis moet hij, morde hij ; ik zal niet rusten voor hij achter slot en grendel zit. Is er in 't geheel niets gered geworden ?

— Niets ! er was geen denken aan.

— Ook het vee niet !

— De hitte was te groot.

— Lafhartig volk ! gromde de mulder. Gij hadt toch ook wel de stallen kunnen openzetten voor gij de plaats verliet ! Maar zoo gaat het altijd ! De zucht naar zelfbehoud verdringt alle andere gedachten. O ! ware ik hier geweest !

— Al mijn geld en goed is ook verbrand !

— Het zal wat schoons geweest zijn !

— Ik heb twintig jaar gewerkt om mij een en ander aan te schaffen ; men verliest niet geerne iets waaraan zoo menige zweetdruppel kleeft !

De mulder sloeg met de rijzweep op de schachten zijner laarzen en haalde minachtend de schouders op.

— Het zal u vergoed worden, zegde hij. Het is gelukkig, dat uw eenige maanden huis en hof verzekerd heb. Gij zult er niets bij tekort komen ! Denk aan mij, ik heb grootere schade geleden !

— Als gij alles verzekerd had...

— Ja wel, alles wat men alles noemt ! Maar de vijf duizend mudden koren, die op den zolder lagen, zullen naar den duivel zijn ! De maatschappij betaalt niets meer dan zij moet en ik kan haar niet bewijzen dat het koren mee verbrand is.

— Dat kan ik getuigen ! bracht Brigitte in, op wier verstoord aangezicht een glans van genoegen verscheen, toen haar heer haar vergoeding voor het verloreme beloofde.

— Zoo ? Kunt ge dat ? vroeg Hagen.

— Natuurlijk, er is toch niets gered geworden !

— Bah ! dat kunnen de boeren ook getuigen, maar men zal u vragen of het graan er voor den brand ook gelegen heeft.

De mulder wees met zijn zweep op de puinhoopen en zag de meid zoo dreigend aan alsof hij haar beduiden wilde, dat indien zij dit niet verklaarde, zij het laatste brood bij hem gegeten had.

— Als gij het zegt, moet het wel waar zijn, sprak zij. Ik weet, dat er altijd graan op den zolder gelegen heeft en Hans weet het ook.

— Hans weet niets ! viel Hagen haar in de rede. Ik heb hem in de laatste maanden niet meer naar boven gezonden, hij had genoeg in den molen te doen. Hij schuttelde het koren ook niet zorgvuldig genoeg om, daarom heb ik het in den laatsten tijd altijd alleen gedaan. Ha ! en mijn voorraad in de schuur — meent gij dat ik geen schade lijd bij den brand ! Uw armoedig boeltje zal u vergoed worden, gij verliest er geen penning bij !

— Ik zou het ook niet kunnen dragen ! zegde Brigitte het hoofd schuddende.

— Zoo ! en Dora heeft hem in bescherming genomen ! ging de mulder grimmig voort, zonder op deze bemerking acht te geven. Hoe durfde zij het wagen ? Hoe kon zij vergeten, dat zij mijne bruid is ?

— Zij heeft niet willen toelaten, dat de woedende boeren hem in het vuur wierpen ! Zij hadden hem den dood gezworen en zouden hem levend verbrand hebben, indien hij in hunne handen gevallen was.

De magere man kromp meen al had hem eene ijskoude hand aangeraakt.

Het doet er niet toe, zegde hij geergerd, zij had niet voor hem in de brès moeten springen. De kerels zouden zich nog wel eens bedacht hebben, eer zij hem in de vlammen geworpen hadden. Gij blijft hier, Brigitte ; als Hans terug komt, zeg hem dan dat hij weer naar huis kan gaan naar zijn broeder of waarheen hij wil, dat er hier niets meer voor hem te doen valt ; later zal ik met hem afrekenen. Wanneer hij zich dan weer bij mij verhuren wil, is het mij goed ; ik zal het hem laten weten zoodra hier alles weer in orde is. Ik rij naar het dorp ; indien er iemand naar mij vraagt, ik neem bij baas Stam mijn intrek. Hebt gij geld noodig, kom dan bij mij, ik denk, dat gij het hier wel zult kunnen uithouden.

Zonder een antwoord af te wachten, ging hij heen : dadelijk daarop zag Brigitte hem wegdraven.

Weldra had hij het dorp bereikt ; voor de herberg, het eerste huis, waar langs zijn weg hem voerde, maakte hij halt. Hij gelastte den dikken herbergier het paard op stal te brengen en hem voor twee of drie maanden een en zoo het kon twee kamers in te ruimen ; daarna begaf hij zich, zonder eerst de herberg binnen te gaan, naar de woning, welke Dora's moeder bewoonde.

Eenige boeren wilden hem onderweg aanspreken, maar zij waagden het niet toen zij zijn barsch uitzicht zagen : zij wisten waarheen hij ging en wat hij voornemens was ; zij konden wel gissen, dat hij boos was op zijn bruid, dewijl zij den brandstichter in bescherming genomen had.

Dora had daarover reeds een woordenwisseling met hare moeder gehad en met de oude Lena, die nog aanwezig was, toen de mulder binnen kwam.

— Dat is een schoone geschiedenis ! riep Hagen toornig, zonder den groet der vrouwen te beantwoorden. Is u den misdadiger liever dan ik, zoo had gij mij uw woord niet moeten geven ! De schavuit steekt mijn huis in brand en gij zijt hem behulpzaam om na die heldendaad ongedeerd te ontkomen !

— Ja, het heeft veel ergernis gegeven en niemand kan begrijpen, zegde de oude Lena, maar de mulder opende de deur en beduidde de vrouw met een gebaar, dat het hem zeer aangenaam zou zijn dat zij heengiog.

— Wat wij met elkander hebben, kunnen wij onder ons afdoen, merkte hij aan op een toon, die geen tegenspraak duldde ; indien het geheele dorp het hooren moest, zouden wij op straat gaan.

Prutteleud ging het oude wijf heen, de mulder wierp de deur achter haar dicht en vestigde de toornig flikkerende oogen op Dora, om weer iuppen een vastberaden hijna vijandige trek speelde.

— Het geheele dorp heeft er den mond vol van, zegde hij met toenemende gramschap : gij had den deugniet niet meer moeten kennen toen hij uit het tuchthuis terugkwam.

— Dat heb ik haar ook gezegd, sprak de moeder met een bestraffende blik op het meisje. Wees bedaard, Hagen, zij zal het niet weer doen.

— Op staande voet zou ik het doen, zoo het woedende volk hem wilde vermoorden, sprak Dora met klem. Meent gij dan, dat gij de liefde zoo heel en al uit mijn hart kondet rukken ? Gij hebt het beproefd, heden, gij hebt hem zoo slecht gemaakt als gij slechts vermocht, gij hebt mij bedrogen om mij te bewijzen, dat hij mijne liefde niet weerdig was en toen dat alles niet hielp, Peter, hebt gij een ander middel beproefd, om mij van hem los te maken. Het was geen eerlijk middel, maar gij hebt er uw doel mee bereikt en daarmee moest gij tevreden zijn !

Hagen beet bij het hooren dezer woorden op de lippen en sloeg de oogen neêr ; hij kon dit verwijt niet weêrleggen.

— Ik heb u destijds gezegd, mijne hand wil ik u geven, maar mijn hart behoorde een ander, ging het meisje zich fier oprichtend voort. Gij hebt u met de hand tevreden verklaard en gemeend, dat na het huwelijk het hart u ook wel zou behooren. Beproef het, Peter, maar langs dezen weg wint gij het nooit !

— Het is belachelijk ! viel de mulder uit. Een misdadiger...

— Wat hij gedaan heeft, weten wij allen, viel Dora hem in de rede, het is zoo slim niet als de menschen het uitgekreten hebben. En de liefde kan alles vergeven ; een braf meisje kan een roover liefhebben, wanneer hij overigens een braf mensch is. Ik heb hem willen verklaren hoe alles toegegaan is, dat ik alleen ter liefde mijner moeder met hem gebroken heb, daarom was ik gisteren met hem in het bosch. Ik zou hier met hem hebben kunnen spreken, maar ik wilde niet, dat moeder hem smadelijke woorden zou toegeven, hij is toch ongelukkig genoeg ; dat hadt gij ook niet moeten vergeten, toen hij voor u stond.

— Ik vertrap hem onder mijne voeten, zoo hij mij in den weg komt ! riep de mulder siddernde van woede.

— Wat heeft hij u gedaan ? vraagde Dora, wier donkere oogen vlamden. Niets ! maar gij hebt hem ongelukkig gemaakt ! Ik geloof niet, dat hij uw huis aangestoken heeft, en zoo hij het in blinde drift gedaan heeft, dan nog was het enkel uwe schuld, want gij hebt hem getergd.

— Gij verdedigt hem nog altijd ?

— Zoodang tot zijne schuld bewezen is.

— Zij is bewezen !

— Nog niet ; het is tot dusverre alles nog schijn en de schijn heeft reeds menigeen bedrogen die slimmer was dan onze boeren. Maar al ware het hem ook bewezen, dan nog zou ik niet geduld hebben, dat men hem als een dollen hond doodsloeg !

— Och kom ! zij zouden zich wel bedacht hebben ; het kwam er hier op aan, een gemeenen misdadiger te vatten en hem onschadelijk te maken.

— Zij zouden geen oogenblik geaarzeld hebben hem in de vlammen te werpen, indien zij hem in hunne macht gehad hadden !

— En uwe bescherming helpt hem toch niet ! spotte de mulder. In het tuchthuis komt hij ! Ik rijd terstond naar de stad om de gendarmen te